

Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920–1994

RESUMÉ

Předmětem licenciátní práce je katechetika jako samostatný vědní obor náležející k praktickým teologickým oborům. Cílem práce je popsat vývoj tohoto oboru v českých zemích v období let 1920–1994. Katechetika byla ve sledovaném období vyučována a vědecky rozvíjena především na teologických fakultách v Praze a v Olomouci. Zkoumané období bylo rozděleno do tří period podle postavení teologických fakult a jejich podmínek k vědecké činnosti, jež se výrazně měnily po převratných společenských událostech. Vývoj katechetiky je popsán na základě chápání obsahu jednotlivých „proměnných“, tj. témat, kterými se katechetika zabývá: identita, adresáti, úkoly, cíle, obsah a metodologie katecheze; identita katechety a jeho formace; organizace a proces katecheze a její význam v rámci pastorační činnosti církve.

V prvním období mezi lety 1920–1950 působili na českých teologických fakultách Dr. Josef Hronek (Praha), Dr. Václav Kubíček a Dr. František Tomášek (oba v Olomouci). Všichni tři vydali několik teoretických prací z katechetiky a napsali celou řadu odborných článků. Na základě analýzy jejich prací lze konstatovat, že jejich závěry a doporučení korespondují s mezinárodním vývojem katechetiky. Mezi jednotlivými autory jsou jisté rozdíly. K vývoji katechetiky v tomto období přispěli i další čeští teologové, a to zejména P. Dr. Jan Evangelista Urban, OFM a P. Dr. Silvestr Maria Braitto, OP v oblasti prvního hlásání, iniciační katecheze a náboženského vzdělávání dospělých.

Ve druhém období mezi lety 1950–1990 byla činnost fakult velmi omezena. Z učitelů katechetiky publikovali díla z tohoto oboru pouze Dr. Stanislav Novák (Praha) a Dr. Vladimír Kryštofský (Olomouc). Čerpali jednak ze starších pramenů (zejména od Dr. Kubíčka), Dr. Kryštofský měl přístup i k některým zahraničním pracím z katechetiky, jež ve svých skriptech zohlednil. V tomto období bylo vydáno i několik velmi cenných překladů, které mohly posunout vývoj tohoto oboru u nás značně dopředu. Iniciátory i realizátory významných aktivit v oblasti katecheze dospělých byli čeští teologové, zejména Dr. Josef Zvěřina, Dr. Oto Mádr, Dr. Antonín Mandl, P. Zdeněk Bonaventura Bouše, OFM a Dr. Jan Baptista Bárta, OFM. Ve druhé polovině došlo ke vzniku Interdiecézního katechetického týmu, jež byl katecheticky formován v německém Erfurtu. Letní katechetické semináře pro tento tým a další katechety z Československa organizovala sr. Mgr. Consilie Nováková, OSU, která připravila i pět sborníků a několik katechetických publikací z těchto setkání.

V posledním období 1990–1994 lze tehdejší stav katechetiky posoudit zejména podle Katechetických směrnic, které vydala Česká biskupská konference v roce 1994. Odborná úroveň jejich textu ve srovnání se Všeobecným katechetickým direktoriem z roku 1971, jehož český překlad vyšel poprvé také roku 1994, ukazuje, že tvůrci směrnic měli blíže k náboženské pedagogice, která se soustředí především na pedagogickou stránku katecheze. Teologické pojetí katecheze a jeho vývoj, ke kterému došlo během 30. – 60. let v Evropě, u nás nebylo známé.